

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

herdacht, maar zijn gedachten in alle toonaarden verzwegen worden.

Dit alles is geen verraad. Het is het natuurlijk resultaat van een algemeen maatschappelijk proces, dat alle organisaties van het openbare leven, dus ook de z.g. arbeiderspartijen en vakbonden, betrokken heeft bij het gecentraliseerde systeem van aanwending van kapitaal en arbeid. De totale staat is een zo volmaakt orgaan der burgerlijke klassedictatuur of van de bureaucratische beschikkingsmacht, dat hij geen verradelijke gezindheid nodig heeft, om de „socialistische“ of „communistische“ partijen tot het opgeven van de klassenstrijdgedachte en van het proletarische internationalisme te bewegen. Dat is alleen maar consequent. Zo beschouwd wekt de aankondiging van de S.D.A.P. dat in haar firma in de toekomst zelfs de naam „arbeiderspartij“ wil schrappen geen verrassing of teleurstelling, evenmin als de zelf-likwidatie der Komintern, diens formele zelfmoord na reeds lang ingetreden dood. Dat dit alles met een zekere verlegenheid (gespeeld zelfvertrouwen is ook een kant van verlegenheid) gebeurt, komt alleen hierdoor, dat zelfs „arbeidersleiders“ iets meer van klassenstrijd en de „niet-op-te-voeden“ eigenschappen der arbeiders weten, dan ze meestal voorgeven. Zij weten n.l., dat ondanks alle „opvoeding tot de staat“, ondanks alle hervormingen en plannen, kapitaalsmacht en arbeid nooit tot harmonie gebracht kunnen worden. Zij weten ook, of gissen minstens, dat juist door de machtsconcentratie in de staat, door de centrale leiding van de kapitalistische economie, de conflicten zich verscherpen en verdiepen moeten, dat zij het karakter krijgen van de directe strijd om de macht. Velen proberen misschien als bemiddelaar op te treden. Zo verklaarde de Zweedse sociaal-democratische minister-president, dat de „socialistische“ regering niet denkt aan de „socialisering“ van ondernemingen, die goed functioneren.

In geheel West Europa snellen de koeriers van de sociaal-democratie heen en weer, zij bezoeken de congressen van hun zusterpartijen en huldigen het in de regering treden der „arbeiderspartijen“ als het morgenrood van het „socialisme“. In de naam van dit „socialisme“ wordt geannexieerd, worden de arbeiders der overwonnen landen gedeporteerd en „opgevoed“, wordt vrede gesloten met de vertegenwoordigers en symbolen der heersende klasse. Met trots berichten men, dat de spreektribunes onspannen zijn met de vlaggen der „verbonden naties“ en de rode vlaggen der sociaal-democratie, dat de nationale liederen en de Internationale enthousiast door de gedelegeerden gezongen werden. Aan de andere kant komt in de hardnekkigheid, waarmee de sociaal-democraten de huwelijksaanzoeken der Stalinisten in haast alle landen afwijzen, de groeiende tegenstelling tussen het westelijk imperialisme en het imperialistische oostblok onder leiding van Rusland, tot uitdrukking. De hyper-„democratische“,

hyper-vaderlandslievende samensmeltingspoging der Stalinisten in alle westelijke landen is bijna overal mislukt, zogenaamd wegens verschillende opvattingen omtrent de „democratie“, in werkelijkheid door de toespitsing der tegenstellingen tussen de, tot dusver, westelijke en oostelijke bondgenoten. Ideologische tegenstellingen spelen hier geen rol meer, tenminste geen beslissende rol. Want beiden bieden tegen elkaar op in het tegemoetkomen aan monarchistische en religieuze tradities.

Spoedig zal de 2e Internationale, de S.A.I. bijeenkomen. Misschien zal ze besluiten het experiment van een derde wereldoorlog niet meer te riskeren. Misschien zal ze — consequent — verklaren, dat het instituut der „Verenigde Naties“ het voortbestaan dezer zogenaamde Arbeiders-Internationale overbodig, of zelfs ongewenst maakt. Iets nieuws kan hiervan niet meer verwacht worden. Het nieuwe ligt ergens anders. Het is daar te zoeken, waar de arbeiders uit eigen ervaring, de opvattingen van een nieuwe, principieel andere vorm van het maatschappelijk

leven gaan begrijpen. Hun ervaringen, de conflicten met de georganiseerde ondernemersmacht, de staat. En in deze conflicten ontstaat de voorstelling van een arbeidersmacht berustende samenleving van gelijke en vrije producenten.

En tegelijk hiermede ontstaat de voorstelling van de partij van het Proletariaat, deze gedachten propageert, die in de arbeiders het bewustzijn tot rijpheid brengt, dat de gehele klasse der bezitloze menselijke roeping tot macht heeft. De diens en niet de heersende partij, dat is het partijbegrip der revolutionaire klasse, haar begrijpen wil, moet zich vrijmaken van de voorstellingen der burgerlijke reld, die in de staat de hoogste, en tegelijk de vorm van de samenleving zijn, moet de voorstelling hebben van een reld, waarvan de rijkdom slechts die is aan de menselijke behoeften. Hij moet de denkkracht bezitten, zich een partij van arbeiders zonder meer, die de arbeidersklasse vertrouwt.

Hij moet gehoor hebben voor de telefoon in rood.

WIJ WILLEN WETEN

Het duurt niet lang meer of de zomer is voorbij en de natte Augustusmaand heeft ons reeds een voorproefje gegeven van wat ons de komende herfst en winter te wachten staat, als we niet voldoende kleren hebben om de natte te vervangen en niet voldoende brandstof om de kleren te drogen.

Maar op een vergadering van de Huisvrouwenbond, waar al deze moeilijkheden en zorgen besproken werden, kwamen de vrouwen tot de conclusie, dat we zo de komende winter niet in mogen gaan. En we moeten het voor de zoveelste maal zeggen: we hebben geen kleren meer aan het lichaam, geen schoenen meer aan de voeten, geen lakens en slopen meer op de bedden, geen theedoeken om ons „services“ af te drogen en geen garen en stopwol om de voddien, die we nog kleren noemen, heel te houden.

Dit alles betekent een groot gevaar voor de volksgezondheid, die toch al niet zo rooskleurig is. Denkt maar eens aan de typhus, schurft en T.B.C., die zich zo uitbreiden.

We hebben verleden week in de dagbladen kunnen lezen dat er meer zeep komt. Prachtig, dat wordt dan ook tijd. Maar we willen meer weten. Komt er nu werkelijk voldoende zeep? En soda, en bleekpoeder en lucifers — hoe moeten we in 's hemels naam onze petroleumtoestellen aansteken zonder lucifers — en azijn en meer zout? Ja, wij huisvrouwen zijn openens zeer leergierig geworden, wij willen alles onderzoeken, alles. Waarom het rantsoen boter en melk voor de kinderen van een tot vier jaar verminderd is. Of er voor de ouden van dagen niet eens wat extra's af kan. Of enige schepen met garen, van dat onderwets, „Brooks“, weet U wel, voldoende zou zijn om alle Nederlandse huisvrouwen gelukkig te maken met een paar klosjes. Of er nog stopwol komt, en kousen, om die stopwol op te gebruiken. Of we nog lang op de distributie van textielgoederen zullen moeten wachten, en of men ons niet zal afschepen met één of twee stuks per gezin, dito met schoenen. Of dan ook de prijzen van die goederen beter geregeld zullen worden. Want een vrouw met een matig inkomen moet hier voor een donkere moltondek, via de distributie f 12.90 betalen en voor schoentjes voor haar kleine meid van vijf jaar f 9.50, drie

à vier maal zo veel als voor de oorlog, de de lonen niet direct drie à vier maal zo geworden zijn.

Ja ja, we zijn nieuwsgierig, we vragen veel neme ons dit niet kwalijk. Wij worden dan overal buitengehouden. Pas als wij weten wij medezeggenschap hebben, zullen wij er over kunnen oordelen, wat mogelijk is of niet. Tenslotte nog een schuchtere vraag: Want van oorlogvoeren heeft een huisvrouw ook geen verstand. Maar dat er in de oorlogsjaren de laatste jaren hard gewerkt is, is een feit. Is het moeilijk om de oorlogsindustrie te schakelen in vredesindustrie? Of zit daar achter?

(De Huisvrouwen uit de Zaanstreek)

AANDACHT GEVRAAGD!

De administratie van de Spartacus-organen deelt den kwartaal-abonné's mede, dat de abonnementsgelden voor het vierde kwartaal van 1945 uiterlijk 15 September a.s. dienen te worden gestort op de postrekening van Mevr. J. C. J. Menist—Raapiste Amsterdam, No. 303817. Den abonné's, die na die datum niet hebben betaald, zal een kwitantie, eventueel per post en dan verhoogd met inningskosten, worden aangeboden.

De abonnementsprijzen zijn per kwartaal:
Weekblad ..... f 1.95
Maandblad ..... „ 1.05
Beide organen ..... „ 3.—

LITE-SOCIALISME

Men moet niet voor de meesters spreken. (Herman Gorter).

Spartacus propageert de aaneensluiting van de meesters in de bedrijven, de eenheid van alle meesters met hoofd en hand, op de grondslag der bedrijven waarin zij door het kapitaal bijeengebracht. Alleen zo kunnen zij hun licht ophffen en een beweging, een macht worden.

Men kunnen dat, doordat zij samen dezelfde belangen hebben, doordat zij elkaar als meesters, als gelijken leren zien, als makkers van dezelfde nood, dezelfde vrees, hetzelfde verlangen naar kameraadschap en onderlinge trouw. Door zich samen te bewegen, worden zij machtloze ik-heden tot het sterkere wij; door veranderen zij ook hun onderlinge verhouding, hun onderlinge verhouding. Hun ongelijke on-gelijkheid valt meer en meer weg; zij niet meer de minder of meer-geschoolde, de mechanicus of de wever, de bankwerker of de kantoorbediende of de tekenaar van zijn arbeiders met hoofd en hand; gelijken. On-gelijkheid waarmee de verschillende categorieën arbeiders door het-kapitaal worden behandeld, is daarmee niet ineens verdwenen, in hun bewegen, dat is: hun samenspreken, hun eigen-leiding kiezen, de actie naar de bedrijven uitbreiden, eisen stellen en bezwaren over tegenvoortstellen, daarin zijn zij meesters, arbeiders die gelijke rechten en plichten hebben.

Wat der meesters is de wet der ongelijkheid. Het hoofd is meer dan ongeschoold, schone handen meer dan vuile handen, boord en manden is meer dan de overall, hoofdarbeid is dan handarbeid, toezicht en commanderen hoger dan werken met hand en hoofd. Zo wet en de praktijk in het kapitalistisch systeem.

Wat der arbeiders is de wet der gelijkheid. Het hoofd is meer dan ongeschoold, schone handen meer dan vuile handen, boord en manden is meer dan de overall, hoofdarbeid is dan handarbeid, toezicht en commanderen hoger dan werken met hand en hoofd. Zo wet en de praktijk in het kapitalistisch systeem.

Wat der arbeiders is de wet der gelijkheid. Het hoofd is meer dan ongeschoold, schone handen meer dan vuile handen, boord en manden is meer dan de overall, hoofdarbeid is dan handarbeid, toezicht en commanderen hoger dan werken met hand en hoofd. Zo wet en de praktijk in het kapitalistisch systeem.

Wat der arbeiders is de wet der gelijkheid. Het hoofd is meer dan ongeschoold, schone handen meer dan vuile handen, boord en manden is meer dan de overall, hoofdarbeid is dan handarbeid, toezicht en commanderen hoger dan werken met hand en hoofd. Zo wet en de praktijk in het kapitalistisch systeem.

Wat der arbeiders is de wet der gelijkheid. Het hoofd is meer dan ongeschoold, schone handen meer dan vuile handen, boord en manden is meer dan de overall, hoofdarbeid is dan handarbeid, toezicht en commanderen hoger dan werken met hand en hoofd. Zo wet en de praktijk in het kapitalistisch systeem.

kelijkheid een castratie betekenen van de Bedrijfsorganisatie-idee, dan wordt het tijd onze schouders aan alle waarderend geklop te onttrekken, en dat gestelijk kind bij zijn ware klassenaam te noemen.

Hier is het gedeelte waar het om gaat:

„De weg (naar de zelfbesturende levens-en-werkgemeenschappen) zien we, als Spartacus, in de bedrijfsorganisaties, die zich niet enkel op een hoger loon, maar op de verovering van het bedrijf zelve richten. Ons verschil is slechts, dat wij deze bedrijfsorganisaties, en later deze bedrijfsschappen, willen bouwen op de grondslag van een functionele, organische democratie, waarin iedere groep die voor het productieproces onmisbaar is, gelijke stem heeft, onverschillig van haar aantal, en waarin dus niet meer de tyrannie der meerderheden maar het evenwicht der groepen en de garanties der minderheden zullen heersen.“

We hebben hierin enige woorden onderstreept. Wat betekenen die? De geschiedenis der maatschappij tot nog toe, is de geschiedenis van de tyrannie ener minderheid over de meerderheid der mensen. De taak van de meerderheid in deze maatschappij is, de tyrannie van de uitbuitende en heersende minderheid, de kapitalistische klasse te breken, te vernietigen. Zij kan dit slechts, door zichzelf tot een aaneengesloten, georganiseerde, machtige meerderheid te maken, die de maatschappelijke ongelijkheid, eerst in eigen rijen, maar dan over de gehele maatschappij opheft. En de taak van de socialist, de communist (het komt hier op de benaming niet aan), is, deze meerderheid, de arbeiders met hoofd en hand, te doen begrijpen dat en hoe zij getyranniseerd wordt, de door de heersers verkondigde gedachte, dat die meerderheid het recht en duurzaam de kwaliteiten mist om zelf de maatschappelijke macht te hanteren, af te breken en in haar het besef te wekken, dat zij instaat en genoodzaakt is, de samenleving om te wentelen tot die van de vrije en gelijke arbeidende mensen.

Dat kan slechts, de praktijk van de strijd der arbeiders in alle landen heeft het bewezen, op de grondslag van de strijdzaamheid der arbeiders in het bedrijf. Waar zij besluiten en uitvoeren, samen, ongeacht politieke of godsdienstige verschillen, ongeacht de ongelijkheid die de kapitalistische uitbuiting onder hen bracht.

Hier komt J. L. (en anderen met hem) met zijn verschil. Die gelijkheid der arbeiders in hun strijd, in hun organisatie, straks in hun machts-uitoefening, wil hij niet. Niet meer „de tyrannie“ der meerderheden, maar een evenwicht der groepen en „garanties der minderheden“ moeten heersen.

Wie zoekt voor het eerst leest, zal moeite hebben te begrijpen, waar hij het eigenlijk over heeft. Wij hebben het voordeel, in discussies en geschriften tijdens de illegaliteit, deze denkbeelden al vaker te hebben ontmoet. Ze komen kort gezegd hierop neer: De technische en intellectuele middenlaag der maatschappij, het leidende personeel, de ingenieurs en hogere technici, enz., moeten elk als groep evenveel te zeggen hebben als de grote massa der „gewone“ arbeiders.

Om eens een voorbeeld te nemen: Als in een bedrijf als van Philips, 25.000 man werkt, dan moeten in de bedrijfsorganisatie de bedrijfsleiders samen één stem hebben, de ingenieurs en hogere technici één stem, de verkoops-organisatoren één stem, en de 24.700 „gewone“ arbeiders samen ook één stem. Of de cijfers de ene keer zus en de andere keer zo liggen doet hier niet zake: dit is de idee.

Zoedeende zouden die „minderheden“ garanties hebben, dat die „meerderheden“ hen niet „tyranniseren“. In een vroeger geschrift werd zelfs gesproken van een „brute meerderheid“.

Die „functionele“ oftewel „organische“ democratie betekent in werkelijkheid: geen democratie. Het betekent, dat de strijdorganisatie der arbeiders van een bedrijf zich niet kunnen bewegen zonder toestemming van de bevoorrechte, beter betaalde en uitzonderingsposities bezettende groepen. Het betekent, dat het arbeiderslot ook nog eens in de organisaties wordt be-

paald door hen, die de hardheid daarvan het minst voelen, dat het strijd karakter wordt bepaald door hen, die strijd het meest schuwen, dat het doel van de strijd wordt bepaald door hen, die hun voorrechten boven de massa der arbeiders voelen als een recht dat „gegarandeerd“ moet worden.

(Wordt vervolgd).

Zuivering in de praktijk

Met de zuivering van het bedrijfsleven gaat het hier in Nederland nog steeds maar tje. De mensen die er het meeste belang bij hebben dat er goed gezuiverd wordt, de arbeiders der bedrijven, hebben er niets in te zeggen, hun mening wordt niet gevraagd, zij krijgen op een gegeven ogenblik de beslissing van den duivel mag weten welke heren te horen. Gelukkig komt daartegen van arbeiderskant verzet. Wij vermelden reeds in een onzer vorige nummers, hoe de spoorwegarbeiders in Groningen hadden doorgezet, dat ook hun vertegenwoordigers, in het bedrijf gekozen, in een zuiveringscommissie werden opgenomen.

Nu ontvingen wij bericht van het personeel van de Efa-Corema (een metaalbedrijf te Breukelen), dat daar de directeur weggezuiverd is, en dat daarvoor op een leidende plaats dreigt te komen een directeur van een metaalbedrijf te Maarssen, die bij verscheidene leden van het personeel maar al te goed (of liever te slecht) bekend staat en die in de ogen van het personeel zelf lang niet zuiver op de graat is. Volgens de vroegere leden van zijn eigen personeel, kenmerkte zich het optreden van dezen heer door een grote bereidwilligheid in het uitvoeren van orders, die uiteindelijk en voor ieder duidelijk de Duitsers ten goede zouden komen, en door stelselmatige weigering, de voor werk naar Duitsland gevorderde personeel-leden, op enigerlei wijze te helpen of hen bij onderduiken financieel te steunen. Levensmiddelen en dergelijke, die door hem in flinke hoeveelheden voor producten uit de fabriek werden verkregen, kwamen nooit de hongerende arbeiders van het bedrijf ten goede.

Het personeel van de Efa-Corema eist nu medezeggenschap in deze directeurswisseling, het heeft aan de autoriteiten en aan de pers bekend gemaakt wie hun als nieuwe broodheer op het lijf dreigt te worden geschoven, maar tot nu toe hebben zij daarop niets gehoord.

Wij geloven dat deze manier, om als personeel de eigen arbeidersbelangen gezamenlijk te bespreken, daarover te besluiten, en dan samen op te treden, de juiste is. In elk geval moeten de arbeiders zorgen, dat hun stem tenminste gehoord wordt in deze dingen. Daarvoor moeten zij zich, in het bedrijf georganiseerd, samen laten horen, om zodoende ook door andere bedrijven gehoord te worden en door verbinding met andere bedrijven, in staat te zijn hieraan samen iets te doen. Organisatie en optreden op grondslag van het bedrijf, al is het maar om een protest gehoor te verschaffen, is de weg die de arbeiders ook in de kwestie der zuivering moeten gaan.

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

BEHEERSING DER DRIFTEN

In ons artikel over „Vrouwen in revolutie“ hebben we vastgesteld, dat de jonge mensen in de tegenwoordige seksuele vrijmoedigheid de slachtoffers van hun driften zijn geworden, zoals ze dat vroeger van hun opvoeding waren. Op deze kwestie moeten we nu echter nader ingaan. Want we moeten zien, wat eigenlijk de maatschappelijke achtergrond is van het verschijnsel, dat de jonge mensen hun driften niet kunnen of willen beheersen. We moeten dus zien, wat het beheersen van driften feitelijk is en waar het op berust.

Nu is deze kwestie niet zo eenvoudig te behandelen, omdat we ons daartoe eerst op een terrein moeten begeven, dat gewoonlijk buiten onze belangstelling valt. We willen namelijk eerst enige opmerkingen over de dieren maken, omdat deze op hun driften leven, zoals men dat noemt.

De dieren zijn voor hun levensonderhoud uitsluitend op het gebruik van hun lichaamsorganen aangewezen, want ze hebben geen werktuigen. Ze hoeven nooit te „kiezen“, op welke wijze of met welke middelen ze zullen aanvalen, verdedigen, vluchten of voedsel zoeken. Ze hoeven er niet bij te „denken“. Denken zou voor hen meer schade dan voordeel opleveren. Met één oogopslag overzien ze de voor hen eenvoudige situatie en handelen dan ogenblikkelijk. Daarbij valt het op, dat de dieren zeer sterk emotioneel geladen zijn. Ze zijn direct in hevige angst of woede ontstoken. Dat komt niet, doordat ze een angstige of een nijldige „natuur“ hebben, maar omdat hun snelle handelen direct een grote spierspanning vereist. Zolang het lichaam in rust is, is de verbranding in het lichaam zeer gering. Maar bij krachtige inspanning stijgt deze direct tot het 10- of 20-voudige. Het bloed moet sneller stromen, de ademhaling moet sneller gaan, om de grotere hoeveelheid afvalproducten af te voeren, de bloedvaten moeten verwijd worden. Deze plotselinge lichamelijke veranderingen worden door de emotie ingeleid. De woede of de angst zijn als het ware de sleutels, die de poorten voor de benodigde spierarbeid opensluiten en vormen daarmee een noodzakelijk bestanddeel van het dierlijk bestaan. Het dier leeft zo „op z'n driften“. Geen verstandelijk overleg kan de handeling bewust richten of vertragen. De emotie levert de arbeidskracht.

Dit zelfde zien we ook bij heel jonge kinderen, die ook veel sterker emotioneel zijn dan volwassenen. Ook zij hebben nog geen andere middelen, om hun wensen of ongenoegen kenbaar te maken dan hun lichaamsorganen. Een verstandelijk apparaat hebben ze in hun korte leven nog niet kunnen opbouwen, zodat ook nog geen keuze mogelijk is, om aan hun verlangens te voldoen. Schreeuwen, slaan, schoppen moeten volop benut worden, waarbij ook hier de woede-buien of de angst de benodigde lichaamsarbeid opensluiten. Eerst later, wanneer door het verder leren kennen van de omringende wereld ook andere middelen ter bevrediging ontdekt worden, kan ook de emotionaliteit wat afnemen. In het hersenapparaat zijn de ervaringen vastgelegd en ze vormen te zamen een onderling verbonden geheel, dat vóór de handeling in werking komt. Er komt „overleg“. Het is, wat men de beheersing der driften noemt. En daardoor kunnen de dieren hun driften niet of nauwelijks beheersen en de mensen wel.

We willen hierbij ook de aandacht richten op iemand, die driftig is. Zo iemand valt dan feitelijk in een „dierlijk“ stadium terug. Hij is dan sterk emotioneel geladen en zegt of doet dingen, waarvan hij later dikwijls spijt heeft. Achteraf komt dan de verontschuldiging: „Ik had wel allerlei verstandige dingen in m'n hoofd, maar ik heb ze niet gebruikt. Ik heb gehandeld, alsof ik dat verstand, die redelijke overlegging niet bezat. Ik was niet helemaal toerekenbaar“. Zo werd hij het slachtoffer van z'n driften. Het is als 't ware een zekere kortsluiting in z'n hersenen, waarbij een goed deel van de vroegere levenservaringen, die tot voorzichtigheid of tot een bezonken

oordeel zouden kunnen leiden, uitgeschakeld zijn. Bij iemand, die driftig is, is de beheersing van zijn driften weggevalen.

Gedurende ons leven hebben we onze driften leren beheersen. Dat wil zeggen, dat we de wereld hebben leren kennen, zij het uit directe ervaringen van ons zelf, zij het, dat we de oude generatie hebben leren napraten en naäpen. Deze ervaringen hebben we op algemene formules teruggebracht, van goed en kwaad, van heilig of duivels, van nuttig of van schadelijk. We hebben zo een hele reeks van maatschappelijke waarde-oordelen in ons zelf opgebouwd, die richtsnoer zijn bij denken en handelen. Ze zijn de vormen, waarin we onze driften beheersen. En hoe vaster deze waarde-oordelen in onze hoofden verankerd zijn, des te steviger beheersen we onze driften.

Wat nu in de afgelopen tientallen jaren met de

Ik geloof weer aan wonderen. Zoals ik als klein kind aan wonderen geloofde, aan bovennatuurlijke krachten, aan goede en boze geesten, die, onzichtbaar, ons omgeven, en aan al die sprookjesgestalten. Ze kunnen mij nog veel meer vertellen van natuurwetten, van chemie en fysica, van sociologie en dialectiek. Daar neem ik geen woord meer van aan, want ik ben weer gelovig geworden. Als ze mij vertellen zouden, dat Hitler zo slecht was, doordat zijn tante het boze oog had, of doordat zijn moeder, toen zij hem verachtte, tweemaal een zwarte kat tegenkwam, dan zou ik ze geloven. Wat ik allemaal geloof, kan ik je niet eens in één keer opnoemen. Ik geloof ongelooflijk veel.

Ik geloof b.v., dat koning Michael van Roemenië een overtuigende democraat is. Geloof jij dat niet? Lees dan toch „De Waarheid“ er eens op na. En als je het dan nog altijd niet gelooft, ben je erger dan de ergste fascist, dan ben je een ongelovige, neen, nog erger: een ketter! Wees een beetje voorzichtig met je ongelof. Misschien wil je in de naaste toekomst, zo omstreeks 1970, je zomervacantie in Oostenrijk doorbrengen, in „Het Witte Paard“ aan het Wolfgangmeer, en dan ook eens een uitstapje naar Weenen maken. Dat is heel eenvoudig. Je hoeft alleen maar in het jaar 1960 een Toestemming voor Grensoverschrijding aan te vragen bij het „Bureau voor Nationale Veiligheid“, doorreis-visa voor België, Luxemburg, Zwitserland en het vorstendom Lichtenstein en een verblijfsvergunning voor 14 dagen in de Oostenrijkse bergen, bij den commandant van de Amerikaanse bezettingstroepen van „Het Witte Paard“, en dan krijg je prompt in het jaar 1969 alle nodige papieren om je vakantie in 1970 naar wens te kunnen genieten. Je reist dan snel en comfortabel in 6 dagen, met hoogstens 23 maal overstappen, naar het Wolfgangmeer. En als je dan ook nog Weenen bezoeken wilt, dan doe je dat met een doorgangsbewijs voor het door de Russen bezette gebied. Maar als het je dan bewezen zou kunnen worden, dat je in het jaar 1945 aan de

mensen gebeurd is en nu nog gebeurt, is de grond van de zaak heel eenvoudig. Er gaat het huis uit en heeft naast de huiselijke ommeringen heel andere zorgen. De wereld de huismoeder is een heel andere, dan die haar man of haar kinderen. En de kinderen nu niet aan een gemeenschappelijke zoals vroeger. Ieder heeft z'n eigen zorgen, hij het gezin uiteen vliegt, zodra iedereen eigen benen komt te staan.

Ook op het gebied van het gezin is een kraak afbraak van de vroegere waarde-oordelen. Het gezin vormt niet meer die eenheid van gemeenschappelijke strijd om het bestaan, zoals die vroeger was. Een eenheid wordt gevormd in samen lijden en strijden voor een gemeenschappelijke taak, waarbij de bron van vreugde de een, ook de bron van vreugde voor de

of waar het leed gemeenschappelijk leed is. Het leed van de een is niet meer gegeven. De gaat het huis uit en heeft naast de huiselijke ommeringen heel andere zorgen. De wereld de huismoeder is een heel andere, dan die haar man of haar kinderen. En de kinderen nu niet aan een gemeenschappelijke zoals vroeger. Ieder heeft z'n eigen zorgen, hij het gezin uiteen vliegt, zodra iedereen eigen benen komt te staan.

intrede van de vrouw in het maatschappelijke proces bracht een nieuwe afbraak van de waarden. Ook bij haar kwam het geld-niemen in het middelpunt, of in ieder geval zich verzekeren van een economische grond-voor haar bestaan. En daarbij konden de morele waarde-oordelen van geen nut zijn. Verhouding tot bazen, chefs, directies konden ook niet veel bijdragen tot het inzicht, dat huidige maatschappelijke samenstelling op de waardering aanspraak kon maken. Vrouwen in de maatschappelijke orde was hier resultaat.

de beperkte ruimte verbiedt ons, deze pun-

ten nu nader uit te werken. Maar het is wel duidelijk, dat we hier te doen hebben met een algemene afbraak van de vroeger geldende morele waarden en met een onverschilligheid tot weerzin toe tegenover de maatschappelijke orde. Onder zulke voorwaarden mist de individu iedere vastheid. Hij of zij wordt een schip zonder roer. De vastheid van individualiteit, de zekerheid van optreden en oordelen, de beheersing, waardoor de mensen tot werkelijke persoonlijkheden worden, berust juist op een stelsel van vaste waarde-oordelen, die voelen, denken en handelen richten. En die moeten uit het maatschappelijk samenleven worden opgebouwd en gevoed. Daaruit ontstaat ook het verantwoordelijk handelen tegenover omgeving en gemeenschap.

In dit verband zouden we de tegenwoordige seksuele vrijmoedigheid van de jeugd willen zien. Het is niet in de eerste plaats een crisis, waarin het jonge geslacht verkeert, doch het is een maatschappelijke crisis. Deze crisis kan niet bezworen worden met zedepreken, doch alleen door een nieuwe maatschappelijke ordening, die de mensen een nieuwe levenshouding kan geven. Wat nu aan de dag treedt, is het ver-

loren gaan van de beheersing der driften. Dat is, dat de tegenwoordige geestelijke inhoud zich niet als remmende, of als overleggende schakel kan plaatsen tussen wens en daad. Dat is de geestelijke „kortsluiting“. De oude waarde-oordelen hebben hun kracht verloren, nieuwe hebben zich niet of nauwelijks gevormd. Hier is alleen verlangen, die directe bevrediging zoekt en vindt. De mensen worden de slachtoffers van hun driften, omdat nog geen bewust overleg vanuit nieuwe waarde-oordelen kan plaats vinden. Een nieuwe individualiteit moet zich nog vormen, die niet alleen wil, wat ze weet, maar ook weet, wat ze wil. Hieraan willen we volgende week een beschouwing wijden.

WAT ONS OPVIEL

Oorlog in China. Gedurende de 14-jarige oorlog in China zijn volgens schatting 50 miljoen Chinezen omgekomen.

Oostenrijk's „Bevrijding“. Nazi's worden door de gewapende Oostenrijkse politie gearresteerd. De Russen hebben de hele veestapel, alle machines en transportmiddelen weggevoerd voor de Russische opbouw. Zes weken geleden stierven de helft van alle baby's die in Wenen geboren werden. (Revue van buitenlandse stemmen (Mil. Gezag)).

Studenten als onderkruipers. „Op 18 Augustus deed de kath. studentenver. „Veritas“ het voorstel, dat bij voortdurend der havenstaking te Rotterdam, het werk door studenten zou worden opgenomen. Dit vaderlands-lievend voorstel vond weerklank, niet slechts bij de andere studentenver. te Utrecht, doch ook bij den minister-president. Dit aanbod had hem diep getroffen. Daar de staking een einde genomen had, is het tot nu toe bij dit aanbod gebleven.“ („De Nieuwe Dag“ van 1 Sept.).

De profiteurs. Na de val van Japan had een sterke koersstijging plaats van Oosterse waardepapieren aan de Londense Beurs. Het ging daarbij om Japanse obligaties. Electriciteitswerken van Tokio, Chinese en Zuid-Mandsjoerijse papieren.

Wet democratisch, niet democratisch, wel... niet....

De Amerikaanse regering en de Engelse regering (en een heel koor van „ook-democraten“ in de kleinere landen) hebben tot de Bulgaarse regering gezegd: Die verkiezingen die u daar bij u wilt houden, zijn niets anders dan een comédie. De wil van het volk komt zo niet tot uiting. Wij zullen de uitslag niet erkennen. Zo zeiden ze het wel niet letterlijk, maar daar komt het op neer.

Van een andere kant, van de Russische, worden andere klanken vernomen. Van die kant krijgen we allerlei mooie, democratische beschrijvingen over de toestand in Bulgarije; zij, de Russen, zijn daar n.l. als bezettende macht. Het was blijkbaar zo mooi, dat vreemde journalisten er niet naar mochten kijken en dan ook aan de grenzen afgewezen werden. Door een en ander heeft de Bulgaarse regering (vermoedelijk na een telefoontje van Molotov), maar besloten, het democratische feest nog wat uit te stellen.

Wat we nog maar altijd niet kunnen begrijpen is, wie ze van beide kanten nu eigenlijk met zulke berichten proberen te bedotten. Elkaar niet, dat is zeker. Die kennen elkaar. De Amerikaanse, Engelse, Hollandse, Russische arbeider, die „hun“ kranten leest en „hun“ radioreden hoort? Dat zal het wezen!

HET KINDER

democratische gezindheid van koning Michael van Roemenië gewitfeld dan zou je door de G.P.Oe. uit de verstandig man en strengelovige aandeelhouder in grote koloniale schappijen was en dat hij de mensen ben te getroosten om je stoffelijk schot in onze gewijde vaderlandse bod te kunnen begraven.

Geloof me, je moet geloven, het koste het kost! Je dient daarmee je zielsrust je normale stofwisseling, en je dient mee ook de toekomst en de veiligheid je kinderen. Alle Groten en Machts geloven toch immers ook! En wou je dan aanmatigen, niet alles of van niets te geloven? In Parijs hebben onder hoge aanwezigheid van den So ambassadeur, de Russische Emigratie kerk en de Moskouse kerk plechtig elkander verzoend. Dat heeft zelfs hoevel ik een soort geloofsmaniak worden ben, moeite gekost om het te geloven. Het scheen mij te mooi waar te kunnen zijn. Stel je voor, je gelovige Thomas, dat een van de leerlingen van Lenin, in zijn kwaliteits gezant van de aller-beste leerling Lenin (generalissimus Stalin), aan kerkelijke verzoening tussen de Oost-revolutie en de in Frankrijk levende cieren van Denikin en Petjoera, de rijke generaals der witgardistische oost-revolutie, plechtig zijn democratische gen geeft! Is dat niet schoon, is dat wonder? Ik zou zo denken!

Ik zal je zeggen hoe het kwam, dat ik cynische materialist, tot een gelovig werd. Ja, een cynische materialist, ben ik geweest. Vroeger dacht ik (dat me deze uitdrukking niet kwalijk), dat mensen eerst moesten eten, wonen, kleden, vóór ze zich met de „hogere“ gen konden bemoeien. Ik zei altijd mijn tante, dat dit materialisme met gene, wat zij onder „materialisme“ stond, helemaal niets te maken had. m'n tante zei dan altijd, dat dat onzin was, dat de voorzitter van haar

ging tot Verbreiding van Sinterklaas-lichten in onze Overzeese Gebieden“ verstandig man en strengelovige aandeelhouder in grote koloniale schappijen was en dat hij de mensen ben te getroosten om je stoffelijk schot in onze gewijde vaderlandse bod te kunnen begraven. Dan had ze mij niet ontferd, en dan ik nu die 3 duizendbiljetten, die ze er de Duitse bezetting natuurlijk niet leverd heeft. Ze geloofde vast, dat elke nederlandse niet-inleveraar voor ieder 100 gouden tientjes ontvangen omdat de dank van het vaderland zeker is. Arme ziel, ze had zo'n vast loof en ze heeft die 3 duizendjes zo goed stopt, dat geen mens ze ooit meer gevonden heeft. Maar ik begrijp niet, waarom haar niet-ontferde ergenamen zo'n verdriet over hadden. Wat zijn duizendjes, wat is geld? Het maakt gelukkig. Het geloof, dat maakt gek! En in het geloof aan die drie maal gouden tientjes is zij gestorven, vorige keer. Ze had teveel suikerbieten gekocht, ze was helemaal dik, helemaal opvullen. De cynisch-materialistische letter noemde het honger-oedeem. Waar gelovigen al niet op komen, in hun asieloosheid!

bij mij de doorslag gegeven heeft? De oorspronkelijke gebeurtenissen. Dat is te zeggen, de oorlog zelf was ik nog tamelijk ongelovig. Ik geloofde haast niets, neen, ik de hele waarheid zeggen, ik geloofde helemaal niets. Wat de Duitsers zeiden, dat me zwendel. En wat de anderen zeiden, dat scheen me ook niet helemaal waar. Dacht (vergeef me de uitdrukking), dat om het kapitaal ging, om fabrieken, om olievelen, scheepswerven, enz., om de onderwerping van de arbeiders. Dacht ik. Ik geloofde niet, ik dacht mij tot mijn schande gezegd. Dacht en niet geloofde, was ik zonder maie. Ik beperkte mij steeds tot dat, ik zag of gezien had. Chamberlain bij de vrede van München, Molotov

bij Hitler, Ribbentrop als gezant in Londen, telegrafische gelukwensen van Benes op 1 Mei 1939 (na de vrede van München), vlotverdrag Londen-Berlijn 1935, Olympiade in Berlijn 1936, financiële overeenkomsten tussen Hitler en de democratische schuldeisers, brief van Churchill aan Mussolini, leveringen gedurende de oorlog aan Duitsland door Turkije, Zweden, Spanje, Portugal, Zwitserland. En nog zoveel meer.

Zo beperkt was ik. En toen op 10 Mei 1940 de Duitsers hier binnen kwamen, toen werd het heel erg met me. Ik werd anti-militarist! Ik haatte de uniformen, het gedril, de blinde gehoorzaamheid, het geweld. En m'n vrienden zeiden me steeds, dat de Engelsen en Amerikanen en Russen en Polen en al die andere vrije volken, niets anders wilden, dan de wereld van deze uniformen bevrijden. Dat geloofde ik niet helemaal. Ik dacht (daar heb je dat verfoeilijke woord al weer) dat ze daarnaast ook nog heel wat anders wilden. Maar Den Doolaard wist mijn vrienden, die reeds deze hogere vonk des geloofs bezaten, gemakkelijk te overtuigen, deze gelukkigen, deze eenvoudig en kinderlijk gelovigen.

En toen kwam het grote wonder! De vrije volken overwonnen, de gehate groene en grauw uniformen, de parades en toespraken van S.S.-generaals verdwenen. En in plaats daarvan kwamen de anti-militaristische uniformen, parades, verordeningen der vrije volken. Maar ik, de cynische materialist, de ongelovige, vatte een diepe liefde op voor die uniformen; ik kan er maar niet genoeg naar kijken. Hoe mooi is die khakikleur, en vooral die bonte uniformen met veel goud erop, haast even mooi als die men soms voor dure restaurants, hotels en bioscopen ziet. En zelfs de kleine jongens en de politieleerlingen dragen deze anti-militaristische symbolen en antimilitaristische revolvvertassen en bajonetten. Ja, het militarisme is verslagen, nu geloof ik het! Nu geloof ik alles! Ik geloof, dat de bevrijding van de arbeidersklasse slechts het werk van de Nederlandse Handelsmaatschappij kan zijn!

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

Privaat-Kapitaal en Staat

Het „Algemeen Handelsblad“ is weer verschenen. Het duikt weer op, ruim 3½ maand nadat de bladen uit de illegaliteit, „Parool“, „Trouw“, „De Waarheid“ enz. mochten verschijnen. Er is dus nog al wat te bespreken geweest, voordat het weer uit mocht komen.

We vinden het niet van zo groot belang, na te gaan waarom het zo lang duurde; ook niet of de kringen die achter „Het Handelsblad“ staan, zo invloedrijk waren, dat zij niet voorbijgegaan konden worden. Van meer belang achten wij de geest, die naar het inleidende artikel van „Het Handelsblad“ van 1 September aankondigt, van dit blad zal uitgaan. We zullen van nu af weer de stem horen van het kapitaal, dat voor zijn vrijheid van handelen opkomt. Past dat in het plan van de regering, of heeft deze het onder druk moeten toestaan?

Hoe dan ook, het blad verschijnt weer en kondigt aan, dat het zijn waarschuwend stem wil laten horen, als de persoonlijke vrijheid en het particuliere initiatief door de almacht van de staat in verdrukking zal komen. De „vrijheid“, waarvoor „Het Handelsblad“ wil opkomen, is niets anders dan de vrijheid van het kapitaal om zoveel mogelijk winsten te kunnen maken. Wij zijn allerminst van mening, dat deze vrijheid behouden moet blijven. Integendeel, de algemene opheffing van deze vrijheid, door aan het kapitaal de beschikking over productie en distributie te ontnemen, is ons doel. Maar toch kunnen wij niet nalaten te zeggen, dat het inleidende artikel van „Het Handelsblad“ van 1 September, ons als een oase voorkomt bij de woestijnt van wat de kranten uit onze tijd te zien geven. Hier wordt tenminste gezien, dat door de staatsbemoeienis op elk gebied van het maatschappelijk leven een geheel nieuwe toestand ontstaat, dat door het aan zich trekken van aldoor meer bevoegdheden door de staat, van de „vrijheid“ niet veel meer overblijft. Het wordt gezien en gezegd, dat het laatste een noodzakelijk gevolg van de ontwikkeling is, die wij tegemoet gaan. Dit in tegenstelling tot de andere dagbladen, die de consequenties ervan krampachtig over het hoofd zien.

„Het Handelsblad“ wil de „persoonlijke vrijheid“ behouden, maar vindt toch, dat er geen andere wederopbouw mogelijk is, dan die onder leiding van de staat. Dat is, op het eerste gezicht, in strijd met elkaar. De opbouw onder leiding van de staat, staatsbemoeienis op allerlei gebied, en staatsdwang wanneer men zich niet vrijwillig aan de wetten en voorschriften onderwerpt, laat geen vrijheden meer toe, die uit andere maatschappelijke verhoudingen voortkwamen. Welke vrijheden denkt „Het Handelsblad“ dan te behouden, en waarom heeft de regering deze spreekbuis van het particuliere kapitaal weer in het leven geroepen? Dit zijn vragen, die wij zullen trachten te beantwoorden, om daarmee tegelijk de tegenspraak op te helderen.

In de kapitalistische maatschappij is de eerste en voornaamste functie van den kapitaalbezitter, dat hij zich het arbeidsproduct, het gepresteerde werk van den loonarbeider toeëigent. Als eigenaar van het productie-apparaat en omdat hij grondstoffen en arbeidskracht kan kopen, wordt hij ook eigenaar van het arbeidsproduct. Hier ligt de bron van alle rijkdom en welvaart van de kapitalistische maatschappij. Hoe groter de arbeidsprestatie en hoe groter de massa van het product bij zo laag mogelijke kosten, dus ook bij zo laag mogelijke lonen, des te groter de rijkdom en welvaart van de bezittende klasse. Uit alles wat we tot nu toe aan maatregelen van de regering gezien hebben, blijkt, dat deze functie van het particuliere kapitaal niet zal worden belemmerd, laat staan, dat het uit deze functie verwijderd wordt. Integendeel, de staat wil hier helpend ingrijpen. Hij zorgt ervoor, dat een eventuele weerstand van de loonarbeiders tegen de verscherpte uitbuiting wordt onderdrukt. Aan het adres van de arbeiders doet de staat de belofte, dat uitwassen bij de uitbuiting zullen worden tegengegaan. Wordt deze belofte nagekomen, dan blijft het toch nog altijd een genormaliseerde

uitbuiting. Dit is het wezenlijke en principiële punt voor het private kapitaal. Wordt het in zijn functie van toeigening van het arbeidsproduct niet aangetast, dan kan het zich schikken in de verdere ordening van het economische leven door de staat, waardoor aan het afzonderlijk bedrijf een plaats wordt toegewezen in het raam van de plan-economie. Tot dit laatste zijn private kapitalisten des te eerder bereid, daar sinds 1929 tot aan de oorlog bleken is, dat ze in doorsnee de concurrentiestrijd op de vrije markt niet aankonden, in en na de oorlog kan van een vrije markt in het geheel niet meer worden gesproken. Het kapitalistisch bedrijf heeft de bescherming van de staat en de inschakeling in een groot productieplan broodnodig. Het kapitaal en dus ook „Het Handelsblad“, is niet dwaas genoeg om een toestand terug te willen, die onherroepelijk tot het verleden behoort. Het aanvaardt de nieuwe toestand en is bereid zich in te schakelen, als maar de vrijheid van de uitbuiting behouden blijft.

De regering, of ten minste diegenen, die in de N.V.B. hun politiek tehuis gevonden hebben, vinden blijkens verschillende uitingen van deze zijde het ook absoluut noodzakelijk, dat deze functie van het kapitaal behouden blijft, maar er zijn stromingen in het land, die het staatsbedrijf willen uitbreiden ten koste van het privaats-bedrijf. De staatskapitalisten zouden volgens hun inzicht tot aandeelhouders van staatsbedrijven moeten worden en als ze in hun bedrijven in functie zouden blijven, dit als staatsambtenaren moeten doen.

Het weer in het leven roepen van „Het Handelsblad“ is een tegenzet tegen deze stroming. Het treedt in het politieke strijdperk om voor het private kapitaal zijn uitbuitingsfunctie te behouden.

Over ordening

Aan het begin van deze eeuw stond de psychologie in het middelpunt van de belangstelling. Men ging zelfs zo ver, deze eeuw „de eeuw der psychologie“ te noemen. Nu is het niet te ontkennen, dat de bestudering der psychologie ons zeer veel belangrijks heeft geleerd, maar één ding is wel duidelijk geworden, n.l. dat de maatschappelijke problemen, waarvoor we in deze tijd zijn gesteld, niet opgelost kunnen worden met welke tak der psychologie ook.

Veelmeer zou men geneigd zijn, deze eeuw de „euw der ordening“ te noemen, waarbij we echter wel moeten oppassen, het begrip ordening niet abstract te stellen. Want alleen dan pas kan het begrip ordening ons enigermate tot richtsnoer dienen, indien we het toepassen op de concrete arbeidsverhoudingen van vandaag. Het is vooral nodig dit nog eens op te merken, omdat de oude leuze, die aan het eind van de vorige wereldoorlog werd aangeheven en die culmineerde in: „slechts arbeid kan ons redden“, nu opnieuw opgeld doet. Alleen is de formulering veranderd. Haar laatste editie is „pauze ruimen“. Dezelfde verwarring, die toentertijd ontstond, dreigt nu ook werkelijkheid te worden. Wat men verwacht, is de arbeidsprestatie zelf en de wijze, waarop de arbeid wordt uitgevoerd. Het blijkt nodig te zijn, de verschillen nog eens duidelijk naar voren te halen.

Toen in 1929 de crisis uitbrak, waren de moeilijkheden waarin het kapitaal internationaal was gekomen, zo groot, dat alleen door een reeks van ingrijpende maatregelen van de staat het bankroet van vele grote ondernemingen kon worden voorkomen. Men controleerde de in- en uitvoer, stelde prijzen vast voor enkele belangrijke stapelproducten en stelde de vestiging van nieuwe bedrijven afhankelijk van bepaalde voorwaarden.

Na het uitbreken van de oorlog, werd door de

staat op nog meer gebieden van het economische leven ingegrepen. Men ging over tot het vaststellen van de totale grootte der productie van de verschillende artikelen, die moesten worden gefabriceerd. Men stelde dus vast de verdeling van oorlogstuig tot directe levensmiddelen. Zo werd men gedwongen, regelend op te treden aanzien van de grootte van het arbeidsaanbod en de normen, waarbinnen het zich mocht bewegen. De winsten, die de arbeiders voortbrachten, de meerwaarde dus, moest nu door staatsingrijpen onder controle worden gebracht, daaruit het deel voor de uitbreiding van de logindustrie en de ondernemersinkomens, in vorm van salarissen en tantièmes, te betalen. Dergelijke maatregelen werden door de burgerlijke en de quasi-socialistische pers met het grip „ordening“ aangeduid. Het was wel volkomen, maar er was een begin gemaakt.

Maar waarmee was een begin gemaakt? Niets anders dan met een regeling van betrekkingen tussen de ondernemersklasse aan de kant en de arbeidersklasse aan de andere kant. De crisis had geleid tot het ingrijpen van de staat in de verschillende ondernemingen. Al om redenen van rentabiliteit en om niets anders. Maar een winstcalculatie, en zeker niet op nationale grondslag, is niet mogelijk, zonder dat verhouding van kapitaal en arbeid is gereguleerd. De gehele oprichting van bedrijfsorganisaties van regeringswege moet dan ook vanuit dat gezichtshoek worden bekeken. De voortdurende moeilijkheden waarin de ondernemersklasse verkeert, om haar bedrijfsleven rendabel te houden, maken het dus voor haar noodzakelijk om via de officiële bedrijfsorganisaties, de arbeidersklasse te ketenen aan een reeks van telijke bepalingen, die betrekking hebben op arbeidsloon en andere arbeidsvoorwaarden. Vandaar dan ook, dat elke strijd van arbeiders tegen een bedrijf, direct verschijnt als een strijd tegen de regering en daarmee als een strijd tegen de wet. En de consequentie hiervan is, dat bij uitbreken van stakingen, de arbeiders de dende wet moeten doorkruisen en zich daarvoor feitelijk buiten de wet plaatsen. Ze plaatsen zich dus buiten een wet, die de winstbelasting van de ondernemers behartigt. Elke nieuwere regeling van arbeidsverhoudingen en elke nieuwe regeling van het loon en voeren van het arbeidsproces, zoals de arbeiders die zien, is niet anders mogelijk, dan door de heersende wet, alle geldende rechtsbeschikkingen te vernietigen door andere. En het is niet anders mogelijk, dan door de instituten, die de uitvoering zijn van de regeringsbesluiten, buiten werking te stellen en nieuwe organen door te voeren.

De ordening van het bedrijfsleven, zoals de arbeiders die zien en zoals ze zich in de toekomst zal voltrekken, is dus een geheel andere ordening van het bedrijfsleven dan de „pauze ruimen“ die zien. Ook zij, en wij bedoelen hiermee de regeringsaanhangers, spreken van „bedrijfsorganisatie“ of „bedrijfsraden“ of iets dergelijks. Het is onder het kapitalisme. Eerst opbouw, dan tekent echter tegelijkertijd het herstel van de heersende macht van de bourgeoisie. Maar hoe kan de bourgeoisie haar macht anders herstellen, dan door dat zij door middel van oorlog naar voren komt? Elke opbouw van het bedrijf in deze periode van kapitalistische ontwikkeling betekent tegelijkertijd een product van wapentuig, zoals dit in het verleden ook geweest.

Houdt men dit in het oog, dan ziet men wat voor misleidende propaganda wordt gemaakt door de „pauze ruimers“. Want elke strijd tegen het kapitaal nu, betekent niet alleen meer een kleding, maar vooral een strijd tegen de mende verslaving en de komende vernietiging. Elke strijd van arbeiders nu, tegen het reproductie-apparaat, betekent een strijd tegen de vernietiging en de geordende uitbuiting. Het is de strijd tegen de staat en daarmee tegen de doorvoering van een nieuwe werkelijkheid. De „pauze ruimers“ zien door het vele pauze hen omringt, niet meer dat de opbouw van het bedrijfsleven zich slechts kan voltrekken, in de kapitaalheerschappij is gebroken.

HET SCHIP WAAROP WIJ VOCHTEN

„Deze film is opgedragen aan de Britse Marine, op wie, met Gods hulp, de veiligheid, de rijkdom en de macht van het Britse Rijk „rust“.“
(Citaat uit het filmvoorwoord.)

kan de producenten van deze film verwijten, dat ze het publiek bedriegen voorlichten. De samenstelling van de film is van een openhartige, van een geschaamde eerlijkheid.

meer de „Torrin“ — dat is de naam van het schip waarop het filmverhaal rust zijn vuurmonden richt op de vijandende schepen, dan zaait het dood en vernietiging om de „veiligheid“, „rijkdom“ en „macht“ van het Britse Empire te handhaven. Zoals een ieder begrijpt, is deze een propagandafilm voor de Britse Marine. Het Nederlandse filmpubliek is nu eenmaal gedoemd, dit soort films te slikken als zoete koek. Dat dit soort propaganda ons net zo zwaar op de maag ligt, als de nazi-propaganda, schijnen de heren van de overkant niet te begrijpen. Waarvoor ons het verschil in deze tweede wereldoorlog, die binnen een tijdverloop van vijf jaren over onze hoofden is gekomen? Was de Britse of Amerikaanse oorlogsmoediger dan de Duitse? Is de overwinning der geallieerden aan de kwaliteit of de kwantiteit te wijten? Zo de Duitse als de Engels sprekende probeert ons voor te lichten op een manier, die een wrange nasmaak geeft.

„Het schip waarop wij vechten“, dat wij de oorlogswaanzin moeten overtuigen in een verguld lijstje. Temeer, dat men bij het woord vooraf duidelijk moet blijen, waarvoor de Britse Jannen „heldendood“ moeten sterven. „Het gods hulp, de veiligheid, de rijkdom en de macht van het Britse Empire te handhaven!“

„Het schip waarop wij vechten“ kan worden slecht veronderstellen dat de maat voordelen heeft bij die macht en rijkdom van het Britse Empire. In welke wereld wordt naast de grootste rijkdom, de grootste armoede geleden? De inhoud van de film is voor het publiek aanvaardbaar. Daar schuilt dan ook de grootste gevaar in. Vele critiekloze enthousiasten juichen alles toe wat er de overkant komt. Misschien zijn voor zo soort mensen zulke films gemaakt. Maar de denkende mens is dit echter een te meer om zich wantrouwend af te zetten, waarom het comité „Onze Marine“ Zondag deze film op een maritieme avond vertoonde. Zou de vrede tussen imperialistische staten niet zo hecht als men de volkeren doet geloven? Men reeds nu weer oorlogspropaganda maken voor de jonge generatie, die niet ter slachbank is geleid? En, o hoe spot, bij het betreden van de zaal Ruschinsky ontvangt men van de reuses een invulbiljet van het Rode Rijk. Destroyers en verminde mensen zijn synoniem. In deze waanzinnige

wereld aanvaarden wij de grofste miskenning der menselijke samenleving als een normaal maatschappelijk verschijnsel. De ouvreaus blozen niet en wij houden het rodekruisbiljetje onder het draaien van de film, zoet in onze handen.

Oorlogspropaganda — rodekruispropaganda... het bijt elkaar niet! En de matroos in de film, die met een aantal maats zijn leven moet toevertrouwen aan een rubbervlot, roept in uiterste wanhoop: „Kom bij de marine en je ziet de wereld... ja, de andere wereld!“

(Uit de dialoog.)

De nabestaanden zullen worden verzorgd door stichtingen, die de oorlogspropaganda als middel gebruiken, om liefdadigheid te kunnen betrachten. De heersende klasse eist de heldendood voor het vaderland, — macht, veiligheid en rijkdom — maar aanvaardt geen financiële verplichtingen.

In Mei 1941 is er voor het eiland Kreta een destroyer, waarvan de bemanning vecht voor zijn leven. Jonge mannen en vrouwen, die in de termen van de dienstplicht vallen, zullen op het witte doek jonge mannen en vrouwen zien sterven door het oorlogsgebeuren. Op de film wordt wel verteld, dat de Duitsers de oorzaak van deze ellende zijn, maar er wordt niet bij verteld, dat het kapitalistische stelsel, ook het Britse verantwoordelijk is voor deze hel. De Hollandse titel is:

„Het schip waarop wij vechten“.

Enkele oudere matrozen, voorzover zij niet verdronken bij de slag op de Javazee tot grotere glorie van onze koloniale politiek — rijkdom en veiligheid —, zullen gegrijsd hebben bij deze titel. Want zij herinneren zich, beter dan elk ander, dat er ook een Hollands schip was, negen jaar voordat de destroyer „Torrin“ ten onder ging voor het eiland Kreta, waarop Hollandse Jannen voeren. Het schip voer op de Javazee. Niet om de macht en rijkdom van rubber- en oliebaronnen te handhaven, maar om de macht te demonstreeren van bruine en blanke arbeiders. Ook dat schip werd aangevallen door vliegtuigen. Maar de bommen waren van dezelfde nationaliteit als de mensen die ze moesten vernietigen. En zoals het met de „Torrin“ verging, zo verging het ook Hare Majesteit's pantserkruiser „De Zeven Provinciën“. De resten waren kostbaar mensenvloed en verwrongen stalen platen. Van de destroyer „Torrin“ is een film gemaakt.

Van „De Zeven Provinciën“ en zijn bemanning niet. De bestuurders van het comité „Onze Vloot“ waren tevreden met de propagandistische waarde van het filmverhaal over de destroyer „Torrin“, maar aan de tocht der „Zeven Provinciën“ worden ze liever niet herinnerd. En op beide schepen stierven arbeiders, die hun leven en hun schip liefhadden. Waar ligt het verschil, filmiefhebber?

In de veiligheid, de rijkdom en de macht van de bezittende klasse. De bijzondere strafgevangenis te Leeuwarden en het concentratiekamp „Boven Digoel“ zijn de stomme getuigen.

„Het schip waarop wij vechten“ voorwaar geen slechte titel.

Italië „bevrijd“

Schaars zijn de berichten, die ons bereiken uit de omliggende wereld. En als we iets horen, is het zelden verheugend nieuws. Reuter meldt uit Italië, dat het congres der Italiaanse vakverenigingen aan den minister-president een plan heeft doen-toekomen, ter leniging van de grootste nood der Italiaanse arbeiders.

Het plan houdt o.a. in, vergroting der rantsoenen voor werkende kinderen en werklozen. Het oprichten van keukens in de bedrijven en volksgaarkkeukens, om de zwarte handel te bestrijden, en het onder toezicht stellen van bakkerijen en meelfabrieken. Verder meldt Reuter, dat in de provincie Florence duizenden werkloze arbeiders demonstreerden, en werk eisten en dat een menigte — hoofdzakelijk vrouwen — in de buurt van Salerno een gemeentehuis binnendrong en alle registers betreffende graanvoorraden in brand stak. We zien dus, dat er iets aan de hand is in Italië. Uit deze korte berichten kunnen we drie dingen distilleren:

Er is honger en wanhoop, er is werkloosheid, er is kinderarbeid in zo grote mate, dat er gevraagd wordt om verhoging van rantsoenen voor werkende kinderen.

We behoeven er niet veel aan toe te voegen. Kinderen werken, mannen lopen werkloos rond. Beiden, werkloze mannen en werkende kinderen hebben honger!

De vrouwen gaan de straat op, en verbranden de registers van de graanvoorraden, de vrouwen hongerden dus ook!

Waarom zouden de vrouwen ook niet hongerden, als hun werkloze mannen en hun, in fabrieken of touwalagerijen werkende kinderen wel hongerden?

Denkt erom, de arbeiders-mannen, vrouwen en kinderen. De anderen kopen op de zwarte markt. Nu vragen de vakverenigingen voor die werkende kinderen wat meer brood aan den minister-president, die geen honger heeft.

Zij roepen niet de hongerende mannen op om met hun laatste krachten hun kinderen uit de yunze fabrieken weg te halen, ze eisen niet voor de kinderen: schoolopleiding, ze eisen geen spel, geen vrije derteling in zonnige tuinen, ze eisen niet voor de kinderen op: hun Jeugd! Deze parasieten op het arbeidersgelooft en op de arbeiderspenningen! Deze konkelende onderhandelaars in mensen en kinderen. Neen, ze vragen voor de kinderen een stuk brood meer.

Omdat deze goedkoopste arbeidsdiertjes, de kinderen, niet helemaal creperen moeten van honger, dat zou nadelig zijn voor de industrie. Zij en de minister begrijpen elkaar zonder woorden.

Wilt ge

„Spartacus“

geregeld ontvangen:

abonneert U!

per maand f 0.65
per kwartaal f 1.95

Het

maandblad „Spartacus“

kost per nummer f 0.35
per kwartaal f 1.05

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS”

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS”

Redacteur: **MEERD WOODSTRA**
Uitgeverij „De Vlam” - Amsterdam
Proletariërs aller landen, verenigt UI
Adres red. en adm. Utrechtsestraat 44
Postgros 303817 ten name van
Mevrouw J. C. J. Montst Raapis beiden te
Amsterdam

Politieke meningsvorming

Toen het Zuiden reeds van de Duitsers bevrijd was, maar wij in het Westen nog onder de Duitse hiel leefden, had de regering over de zender „Herrijzend Nederland” een rubriek geopend onder de titel: „Commentaar op beleid en bewind”. Vanuit het gezichtspunt van de regering was dit heel begrijpelijk, juist omdat de nog bezette gebieden op de hoogte gehouden moesten worden met de regeringsbesluiten en met de redenen, die er toe geleid hadden. Toch was dit toen reeds aanleiding voor „Trouw” hier heftig tegen van leer te trekken en in haar speciale uitgave voor Amsterdam en omstreken No. 77 schreef ze:

„Dit is een eerste stap in de richting van een volksoverlichting door de Overheid, van een Göbbelsdepartement... De Overheid moet de politieke meningsvorming niet zelf in de hand nemen, maar aan het volk zelf overlaten. Anders staat de dictatuur voor de deur.”

Ondertussen wordt deze regeringsvoorlichting nog steeds voortgezet. En het heeft ook reeds tot een nieuw twistpunt geleid. „Trouw” zegt in haar nummer van 29 Augustus: „We zouden er vrede mee kunnen hebben, als de regeringsvoorlichtingsdienst toelichtingen gaf voor het publiek over zakelijke regeringsmaatregelen”. Maar de regering gaat verder. Bij monde van het hoofd van deze dienst, den heer H. Brugmans, zijn beschouwingen gehouden over de Chr. Historische Unie in het verleden en over de mogelijkheden, die deze partij in een bepaald opzicht heeft voor het heden. En hier tegen tekent „Trouw” protest aan. Het ingrijpen in de politieke discussie door de regering „is een aan de totalitaire staatsgedachte ontleende vermenigving van staat en maatschappij. Daar moeten wij weer af... Dit heeft een zweem van een herinnering aan een regiem, waar een zekere Göbbels bij betrokken was”.

Ook andere bladen zijn geërgerd door de wijze van regeringsvoorlichting. Zo schrijft „Het Parool”:

„En nu hebben we er genoeg van. Een „regeringsvoorlichtingsdienst” is een nobele zaak, zolang hij nobele dienaren heeft. Maar wij hebben er een, die als zijn yorname taak ziet, af te geven, te smalen, te hakken op de „nieuwe dagbladen” als Trouw, Parool, Waarheid... Gij laat geen kans onbenut, om de indruk te vestigen, dat gij gebeten zijt op die bladen, die „door materiaal-schaarste en andere oorzaken” beneden peil blijven.”

Zoals we zien, is de afwijzing van de huidige voorlichtingsdienst bij „Trouw” en bij „Het Parool” niet op dezelfde gronden. „Trouw” is er principieel tegen. „Het Parool” maakt bezwaren, omdat het zelf in gedrang komt. Dat is niet toevallig. „Trouw” is het scherplijersblad van het particuliere initiatief en het private kapitaal, terwijl „Het Parool” een vervaagende inmenging van de staat in het bedrijfsleven tot en met nationalisatie van grote bedrijven voor wenselijk houdt.

Het is echter de vraag, wat deze hele ruzie nu eigenlijk voor de werkende bevolking betekent. Op het eerste gezicht schijnt „Trouw” wel de meest ideale toestand na te streven, als ze verlangt, dat de Overheid niet zelf de politieke meningsvorming in de hand moet nemen, maar dat deze aan het volk zelf overgelaten dient te worden. En voor een kapitalistische maatschappij lijkt deze stelling ons inderdaad onaanvaardbaar. Maar... hierbij wordt dan ook uitdrukkelijk vastgesteld, dat de Overheid en „het volk” volstrekt niet hetzelfde is. Overheid en volk. De Overheid maakt de wetten vóór het volk. Het volk maakt klaarblijkelijk niet zelf zijn wettelijke bepalingen en regelingen. Dat kan in het kapitalisme niet anders zijn, omdat hier de een zijn dood den ander zijn brood is. De

Esperanto-hoekje

Kameraden,
Van nu af aan kun je geregeld in „Spartacus” een artikeltje in of over Esperanto lezen. Hier wordt mede de internationale strekking van dit blad bevorderd. Laat dit een stimulans zijn om elke niet-esperantist-spartacist om met Esperanto te gaan leren. Dit kan zo nodig beuren in gezamenlijke zelfstudie, kleine clubs die regelmatig bijeenkomen. Een esperantist dan de leiding nemen en voor de goede uitspraken zorgen. In plaatsen, waar een afdeling van de Federatie van Arbeiders-esperantisten is, den jullie je tot die afdeling. Je zult dan alle medewerking krijgen.
Geef deze krant door aan een jou bekende esperantist(e) in je woonplaats en wijs hem (haar) op onderstaande Esperanto-regels, opdat ook aan het verzoek daarin kunnen voldoen. Je krijgt dan met „Spartacus” Esperanto en Esperanto „Spartacus”.

INTERNACIAJ KOMUNIKOJ.

Gekamaradoj,
Sub superstaranta titolo la redakcio de „Spartacus” volas cedi spacoon de siaj artikoloj por la permeso uzati Esperanto en „Spartacus” por Esperanto. Ni montras ke la redakcio volas utili Esperanto rimejajn por la internacia kontakto kun batalo. Esperanto okupu en tiu batalo.
La unua celo de nia angulo estas prelegi la reaperon de „Klasbatalo”. Por la kontakto kun eksterlandaj gekamaradoj pro tio ni petas al vi tondu la angulojn la gazeto (kopiu la tekston) kaj sendu tiun al viaj antaŭmilitaj (kaj novaj) korespondintoj kaj skribu mem al la redakcio, por ke vi ricevu „Klasbatalo” en tiu post la apero.
Kritiko pri la artikolo estas bonvenita. Gekamaradoj en la tuta mondo skribu al ni eble plej grandnombre kaj baldaŭ al Dudink, Ezelspad 49 (IJsbaan), Zaandam, Holland.
Pro teknikaj mankoj ni devis forlasigi supersignojn!

VERGADERINGEN

- V.S.V. Zaandijk, Maandag 17 Sept. in gebou „Nieuw Leven”, Boschstraat. Aanvang 8 uur. Onderwerp: Waarom Spartacus?
- V.S.V. Zaandam, Donderdag 20 Sept. in P.A.S. gebou. Reigerstraat. Aanvang 8 uur.
- V.S.V. Amsterdam (West) Vrijdag 21 Sept. „Marcanti” (Markthalen). Aanvang 7½ uur. Onderwerp: Verkiezingen en de strijd der arbeidersklasse.
- V.S.V. Amsterdam (Noord) Vrijdag 21 Sept. gebou „De Purmer”, Kerkepad, Tuin Nieuwendam. Aanvang 7½ uur. Onderwerp: Waarom Spartacus?
- Ver. Arb. Ontwikkeling, Rotterdam. Cursusverg. op Donderdag 20 Sept., Slaghoed 233. Aanvang 7½ uur. Zaal open 7 uur. Onderwerp: Betekenis der Rotterdamse staking.
- Jongeren te Amsterdam! Stel je belang in het bijwonen van onze discussie-vergaderingen van jongere Spartacus-Vrienden (en daar wordt gediscussieerd) en geef je adres op aan Utrechtsestraat 44, de werkdagen groep van „oud-strijders”. Ook schriftelijk. Zo mogelijk de eerste 3 werkdagen van de week. Je krijgt dan een uitnodiging van de week. Je krijgt dan een uitnodiging van de week. Je krijgt dan een uitnodiging van de week.

werkende bevolking heeft belang bij lage huren, het parasitaire huizen- en grondkapitaal bij hoge. de boer heeft belang bij hoge graanprijzen en dure zuivelproducten, de ondernemers bij lage, omdat de arbeidslonen dan laag kunnen zijn; de werkende bevolking heeft belang bij hoge lonen, de ondernemers bij lage, enz. Deze toestand houden we, zolang de productie op de uitbuiting van de ene klasse door de andere berust. Dat is, zolang de werkende bevolking nog niet gemeenschappelijk werkt, enkel en alleen, om in de levensbehoeften van de bevolking te voorzien. Zodra het winstbeginsel in de bedrijven is uitgeschakeld, zodat het niet gaat om het voortbrengen van winsten, maar om het voortbrengen van goederen, kan de hele bevolking als ongedeelde eenheid het arbeidsproces op de verstandigst manier inrichten. Dan is er geen Overheid, die de wetten vóór de bevolking maakt, maar we hebben dan de regeling van de arbeidsprocessen door de werkende mensheid zelf.

Het probleem van „Regeringsvoorlichtingsdienst” komt dan heel anders te liggen. Een uitgebreide voorlichting is hier zeker op haar plaats. De werkende bevolking heeft daarin dan haar eigen voorlichtingsdienst, die niets met een Göbbels departement te maken heeft.

Overigens zijn we zo vrij, om de mening van „Trouw”, dat de politieke meningsvorming aan het volk zelf overgelaten moet worden, niet ernstig te nemen. „Trouw” verstaat daaronder, dat deze meningsvorming overgelaten moet worden aan de pers en aan de partijen. Dat omsluit echter slechts een klein deel van de bevolking, waarbij deze bevolking ZELF niet aan het woord komt. We moeten duidelijk zien, dat „het volk” nog helemaal niet over organen beschikt, om deze mening te vormen. „Het volk” leeft in de bedrijven van allerlei aard. En als „het volk” een politieke mening wil vormen, dan kan dat nu alleen gezamenlijk op de grondslag van hun bedrijven. „Het volk” heeft voor haar politieke meningsvorming vergaderlokalen nodig, die echter nergens beschikbaar zijn. Het heeft een eigen pers nodig, als EIGEN wilsuitdrukking, die nog niet bestaat. En waar „het volk” met een eigen wilsvorming te voorschijn komt, zoals in het Rotterdamse havenconflict, dan is juist „Trouw” het eerste er bij, om deze zelfstandige beweging van „het volk” te vernietigen en om op te hitsen, de vooraanstaande arbeiders te doen arresteren. Trouw moet van „het volk” niets hebben, zodra het aan eigen politieke of economische meningsvorming werkelijk begint.

Toch is deze meningsvorming door „het volk” absoluut onvermijdelijk. En het zal daartoe met EIGEN MIDDELEN en EIGEN VORMEN in de strijdarena treden. En daarbij zal „het volk” in „Trouw” een van zijn heftigste tegenstanders vinden.

Bevrijding in Italië

Toen de geallieerden Noord-Italië bezetten, was reeds de industrie in handen van de bevrijdingscomité's. Deze vonden echter geen steun bij de geallieerde legerleiding, welke kwam met de duidelijke bedoeling, de comité's van alle macht te beroven. Inplaats de bevrijdingsbeweging in Italië te aanvaarden als de idealistische bouwmeesters emer nieuwe wereld, vonden de geallieerde autoriteiten haar alleen geschikt om beoordeeld te worden vanuit militair gezichtspunt. Dit leidde tot onmiddellijke teleurstelling. Waar was het goed voor, te strijden voor de democratie, indien nadat men gevochten had, de oude leiders nog op hun plaatsen zaten en er in wezen niets was veranderd.

(Times van 28 Juli.)

Keuring voor het Walhalla...

oude Germanen kenden reeds in hun basis een soort Grote Club voor gevechten. Het was een democratische zeto. Ke ni ricevis la permeso uzati Esperanto en „Spartacus” por Esperanto. Ni montras ke la redakcio volas utili Esperanto rimejajn por la internacia kontakto kun batalo. Esperanto okupu en tiu batalo.
La unua celo de nia angulo estas prelegi la reaperon de „Klasbatalo”. Por la kontakto kun eksterlandaj gekamaradoj pro tio ni petas al vi tondu la angulojn la gazeto (kopiu la tekston) kaj sendu tiun al viaj antaŭmilitaj (kaj novaj) korespondintoj kaj skribu mem al la redakcio, por ke vi ricevu „Klasbatalo” en tiu post la apero.
Kritiko pri la artikolo estas bonvenita. Gekamaradoj en la tuta mondo skribu al ni eble plej grandnombre kaj baldaŭ al Dudink, Ezelspad 49 (IJsbaan), Zaandam, Holland.
Pro teknikaj mankoj ni devis forlasigi supersignojn!

officiële leger en van de ondergrondse bewegingen, vooral echter de strijders der revolutionaire arbeidersbeweging spreken weinig, of in 't geheel niet over hun daden en over dat, wat ze meemaakten. Hun ervaringen zijn te vreselijk of te ernstig om zich, óf in 't geheel, óf minstens de eerste jaren na de oorlog, in woord of geschrift te laten weergeven. Evenals na de oorlog van 1914-1918, zal ook ditmaal een tijd verstrijken, voor een werkelijke deelnemer aan het woord zal komen. Ook na de eerste wereldoorlog hebben de talrijke overlevende generaals en staatsmannen het eerst hun herinneringen op de boekenmarkt gebracht. Zij hadden de afstand van de gebeurtenissen niet nodig, want deze hadden zij reeds tijdens de oorlog tussen zich en het gebeuren.

Voor de keuring voor het Walhalla melden zich anderen. Mannen en vrouwen, maar toch hoofdzakelijk mannen, die zichzelf tot „helden” benoemen, zich de hiermede overeenkomende kleding aanschaffen en houding aannemen. Gelooft men hun woorden, dan hebben ze vanaf 1940 tot aan de Duitse capitulatie een leven geleid, dat men geen hon' zou gunnen. Ten eerste hebben ze onophoudelijk tegenstand geboden. Deze tegenstand zou zo massaal en geweldig geweest zijn, dat men zich afvraagt, hoe het eigenlijk mogelijk was, dat de Duitsers in Nederland hun maatregelen hebben kunnen doorvoeren. Was het slechts een droom, dat alle, maar dan ook werkelijk alle openbare instanties en alle, werkelijk alle ondernemingen de Jodenwetten hebben doorgevoerd? Hooft men de drang, waarmee alle mensen de zuivering van het openbare leven eisen van collaborators, dan moet men hieruit afleiden, dat het totale bestuursapparaat van het staats-, stedelijk- en economisch leven, geschikt is om gezuiverd te worden. Zuivering heeft toch slechts dan zin, als het onzuivere een uitzondering is op de regel van zuiverheid. Nu is zeker de graat van onzuiverheid niet overal even groot. Hoe groter de verantwoordelijkheid, des te groter de verwerpelijkheid van corruptie, van de onderwerping aan de fascistische bezetters. De bezitloze

massa, die niet uitwijken kan, die geen reserves bezit, waaruit ze bij het vervallen van haar gewone inkomsten nog putten kan, kan slechts als massa reageren. Ontbreekt het haar aan organisatie, dan blijft ze machteloos en is de arbeider gedwongen daarheen te gaan, waar men hem arbeid en brood aanbiedt. Het hardst schreeuwen juist die kringen over de „slappe houding” van de arbeiders, die naar Duitsland gingen of voor de Duitse weermacht werkten, die anders niets van een klasse-organisatie der arbeiders moeten hebben. Zij doen, alsof ze niet heel goed wisten, dat iedere arbeider afzonderlijk niets betekent, dat hij alleen geen tegenstand bieden kan. Zij beweren zelfs, dat de arbeider, die tijdens de nood der vijandelijke bezetting niet in de zwarte handel onderdook, maar naar de „arbeidsinzet” ging, een kapitalistische mentaliteit had. En zij stellen als lichtend voorbeeld hier tegenover den student, die, (op kosten van zijn vader), onderdook en twee of drie jaar lang zijn studie niet voortzette.

Maar al constateren we, dat de massa van kapitaallose mensen geen andere keus had in een bezettingstijd, dan zich zo goed en kwaad het ging te schikken, er kan niet gelogenstraft worden, dat de overweldigende meerderheid der bevolking geen tegenstand geboden heeft tegen het fascisme, afgezien van enkele zeer kortstondige en meestens ook plaatselijke acties, zoals bijv. de staking van 1941, die uitsluitend Amsterdam en enige andere plaatsen omvatte. Zeker, er werd gesaboteerd, en werd gescholden; geboden en verboden werden aan de lopende band overtreden. Maar in 't algemeen functioneerden de bedrijven, de openbare en particuliere, er werd geld verdiend, er was „orde” en er was geen publieke ongehoorzaamheid tegen de wetten der militaire bezetting. En in sommige gevallen was het niet altijd gemakkelijk vast te stellen, of de sabotagedaad een daad van tegenstand of een „goed zaakje” was. Deze dagen laten we, dat een distributieambtenaar een dikke f 10.000 verdiend heeft met de verkoop van levensmiddelenkaarten, die hij „ook” aan onderduikers ter beschikking stelde. Waarschijnlijk hebben we hier met een typisch grensgewal te maken. Hoe klein, hoe verdwijnend klein is het aantal van hen, die alleen